

Organizacija za europsku sigurnost i suradnju
Misija u Republici Hrvatskoj
Glavni ured

18. ožujka 2006. godine

Posebno izvješće

Haški tribunal donio osuđujuću presudu protiv dvojice Hrvata zbog nepoštivanja Tribunala

Uvod

Haški tribunal je 10. ožujka donio osuđujuću presudu protiv Ivice Marijačića, glavnog urednika tjednika *Hrvatski list*, i Markice Rebića, bivšeg čelnika hrvatske Sigurnosno-obavještajne službe, zbog nepoštivanja Tribunala. Na osnovi članka kojeg je napisao Marijačić i razgovora s Rebićem obavljenog sredinom studenoga 2004. godine, obojica su proglašeni krivima za svjesno otkrivanje identiteta i iskaza zaštićenog svjedoka, suprotno nalogu Tribunala. Haški tribunal izrekao je Marijačiću i Rebiću novčanu kaznu od po 15.000 EUR, navodeći potrebu odvraćanja drugih od sličnog djelovanja koje bi moglo poljuljati povjerenje u sposobnost Haškog tribunala da osigura učinkovite mjere zaštite. Značajno je kako je Haški tribunal izjavio da je namjerno kršenje naloga Tribunala bilo dostatno za utvrđivanje ometanja pravde i samim tim nepoštivanja suda. I Marijačić i Rebić najavili su svoju namjeru podnošenja žalbe na presudu.

Činjenica kako su mjere za zaštitu identiteta predmetnog svjedoka – nizozemskog časnika koji je bio pripadnik mirovnih snaga Ujedinjenih naroda u Bosni¹ - opozvane neposredno prije suđenja, ukazuje na to kako je ključna stvar za Haški tribunal bilo namjerno kršenje naredbe Tribunala a ne objavljivanje svjedočenja *per se*². Štoviše, s obzirom na skidanje oznake tajnosti s ovog svjedočenja zbog suđenja za nepoštivanje suda, čini se vjerojatnim da bi u slučaju da su novinari uputili zahtjev Haškom tribunalu da opozove zaštitne mjere prije objavljivanja, takvom zahtjevu bilo udovoljeno. Ravnoteža između medijskih sloboda i poštovanja sudskih naloga, o kojima se radilo u ovom slučaju ima izravan utjecaj na vođenje postupaka za ratne zločine u Hrvatskoj, uključujući suđenje Norac/Ademi kojeg je početak predviđen za 2006. godinu.

Unatoč presudi Haškog tribunala, i dalje se postavlja pitanje na koji je način Rebić došao do dokumenata koji otkrivaju identitet svjedoka kao i sadržaj iskaza.

¹ Ovaj je svjedok dao iskaz na Haškom tribunalu u predmetu protiv Tihomira Blaškića.

² Žalbeno vijeće je na zahtjev tužiteljstva opozvalo svoj nalog temeljem kojeg su se primjenjivale zaštitne mjere do početka suđenja.

Presuda

Svojom jednoglasnom presudom³, Sudbeno vijeće je utvrdilo kako su Marijačić i Rebić krivi za nepoštivanje suda nakon što je ustanovljeno kako ne samo da su objavili zaštićene informacije i prekršili nalog suda⁴ već su to učinili namjerno⁵. U odgovoru na Marijačićev prigovor kako se nalog suda ne odnosi na javnost ili medije, Haški tribunal je zaključio kako se njegov nalog „odnosi na sve osobe koje dođu u posjed zaštićenih informacija.“ Vijeće je dodatno utvrdilo kako su Marijačić i Rebić znali da je informacija zaštićena ali su unatoč tomu nastavili s objavljivanjem. Vijeće je citiralo brojne objavljene navode u kojima se raspravlja o „tajnosti“ svjedočenja⁶.

U odgovoru na Marijačićeve argumente o pravu javnosti na istinu i Rebićeve kako je objavljivanje bilo u hrvatskom nacionalnom interesu, Sudbeno vijeće izjavilo je kako pojedinci, uključujući novinare, ne mogu donijeti odluku o objavljivanju suprotno nalogu suda samo na osnovi vlastite procjene javnog interesa. U odgovoru na Rebićev argument kako slučaj nizozemskog vojnika nije zahtijevao isti oblik zaštite kao žrtve i kako mu nije nanesena nikakva šteta objavljivanjem, Sudbeno vijeće izjavilo je da od onoga trenutka kada su zaštitne mjere primijenjene, treća strana ne može sama procjenjivati jesu li one potrebne. Stvarna šteta nanесena svjedoku nevažna je za utvrđivanje je li osoba koja je otkrila zaštićene informacije poštovala sud.

Izričući kaznu, Sudbeno vijeće navelo je kako je težina djela nepoštivanja suda umanjena činjenicom da kao rezultat objavljivanja svjedokovog identiteta i iskaza njemu nije nanесena nikakva šteta. Međutim, djelo nepoštivanje suda otežava „namjeran i promišljen“ neposluh Marijačića i Rebića, čime su željeli umanjiti autoritet Haškog tribunala. S tim u svezi, nevažna je njihova motivacija da isprave ono što su tumačili kao krivu predodžbu tužiteljstva Haškog tribunala. Naglašavajući potrebu suzbijanja takvog ponašanja, Sudbeno vijeće je utvrdilo kako su Marijačić i Rebić djelovali na način kojim se moglo narušiti povjerenje u sposobnost Haškog tribunala da osigura učinkovite mjere zaštite. To predstavlja ozbiljno ometanje suđenja. Zaključujući kako „je pred Tribunalom još puno posla...od vitalnog je značaja da se njegov rad ne ometa neodgovornim ponašanjem novinara.“

³ Iako je tijekom suđenja sudac Bonomy doveo u pitanje bit suđenja i izjavio kako je predmet bespotrebno trošenje sredstava Tribunala, na koncu je glasovao za osuđujuću presudu kao i druga dva suca.

⁴ Radilo se o usmenom nalogu o ispitivanju svjedoka na zatvorenom saslušanju kojeg je 16. prosinca 1997. godine izreklo Sudbeno vijeće u predmetu Blaškić. Prema presudi, s obzirom da je svjedok u potpunosti dao iskaz na zatvorenom saslušanju, njegov identitet kao i sadržaj njegovog svjedočenja bili su zaštićeni. S obzirom kako je njegov pisani iskaz u većem dijelu istovjetan njegovom iskazu na zatvorenom saslušanju, taj se pisani iskaz također smatrao zaštićenim.

⁵ Pravilo 77(A)(ii), prema kojem su Marijačić i Rebić osuđeni propisuje: „Tribunal u ostvarivanju svojih inherentnih ovlasti može optužiti za nepoštivanje one koji svjesno i namjerno ometaju njegovo suđenje, uključujući svaku osobu koja... (ii) otkrije informacije koje se odnose na postupke čime svjesno krše nalog Vijeća.“

⁶ Naziv objavljenog teksta je bio „Svjetska ekskluzivna vijest – prvi objavljujemo tajni dokument koji dokazuje zavjeru Carle del Ponte protiv Hrvatske“, U svom razgovoru za *Hrvatski list*, Rebić je izjavio kako je tjedniku dostavio dokumente za koje je znao da su zaštićeni i bio je svjestan kako će objavljivanje biti u suprotnosti s nalogom Haškog tribunala. U izdanju *Hrvatskog lista* koje se pojavilo nakon podizanja optužnice u travnju 2005. godine, Marijačić je napisao kako su Rebić i on „danima razmišljali o činjenicama za i protiv“, ali unatoč svijesti o povjerljivoj naravi dokumenta, odlučili su se za objavljivanje. Rebić je potvrdio Hrvatskoj informativno-novinskoj agenciji koncem travnja 2005. godine kako su dokumenti zaštićeni te dao do znanja kako je svjestan da bi se mogao suočiti s „posljedicama“ zbog njihovog objavljivanja.

Posljedice presude u predstojećem suđenju za nepoštivanje suda od strane Jovića, Šešelja, Križića i Margetića

Presuda u predmetu Marijačić/Rebić utječe na još jedan predmet nepoštivanja suda u kojem su stranke hrvatski novinari a koji trenutačno čeka rješavanje pred Haškim tribunalom. U drugom slučaju, Josip Jović, bivši glavni urednik *Slobodne Dalmacije*, te nakladnik i dva bivša glavna urednika *Hrvatskog slova*, Stjepan Šešelj, Domagoj Margetić i Marijan Križić, optuženi su zbog otkrivanja da je Stjepan Mesić, predsjednik Republike Hrvatske, svjedočio kao zaštićeni svjedok na zatvorenom saslušanju 1998. godine na suđenju protiv Tihomira Blaškića [vidjeti Polumjesečno izvješće br. 9/2005]⁷.

Nasuprot predmetu Marijačić/Rebić, ova druga četvorica optuženi su ne samo za kršenje zaštitnih mjera koje su se primjenjivale tijekom suđenja Blaškiću, već i za objavljivanje informacija, suprotno nalogima Haškog tribunala o prestanku i uzdržavanju od objavljivanja, a koje su bile upućene izravno njima. Na primjer, Jović je u *Slobodnoj Dalmaciji* u studenome i prosincu 2000. godine objavio dotični iskaz svjedoka. Nakon što je Haški tribunal naložio *Slobodnoj Dalmaciji* da prestane s objavljivanjem, novine su objavile nalog suda pod naslovom s imenom i prezimenom zaštićenog svjedoka te su optužili Tribunal za „agresiju protiv vladavine prava“. Slično tomu, nakon naloga Haškog tribunala da prestane objavljivati zaštićeni materijal, Margetić je pisao Haškom tribunalu priopćivši kako ne priznaje nadležnost suda i kako neće postupiti po nalogu. Nakon toga je objavio dodatne izvratke iz iskaza svjedoka u prosincu 2004. godine u novoj publikaciji, *Novo hrvatsko slovo*. Na koncu su Križić i Šešelj ponovno otkrili identitet zaštićenog svjedoka u *Hrvatskom slovu*, nakon naloga Haškoga tribunala o „prestanku i uzdržavanju“ u prosincu 2004. godine.

Suđenje u ovom predmetu očekuje se u 2006. godini.

⁷ Žalbeno vijeće Haškog tribunala u siječnju 2006. godine opozvalo je mjere kojima se štitio identitet i svjedočenje predsjednika Mesića [vidjeti Polumjesečno izvješće br. 03/2006].